

Ingeborg ikki at hitta

Sosialurin royndi í gjár at fáa eina viðmerking frá Ingeborg Vínther, forkvinnu í Føroya Arbeðarafelag og limur í lögtinginum, men hon var ikki at hitta, var sagt av einum heldur avvisandi telefonpassara í Føroya Arbeðarafelag.

Hon hevði tó tíð at tosa við útvarpið, og har visti hon frá sær øllum tósi um arbeiðsrætt. Hon visti á, at uppskotið var lagt fram av tveimum av høvudsfiggindunum hjá arbeðararørsluni, og einasta endamálið við uppskotið var at knúsa arbeðararørsluna.

Ingeborg segði við útvarpið, at eingin orsök var at seta á stovn ein arbeiðsrætt, m.a. tí, at arbeiðsøsemlur vóru fáar í Føroyum í mun til eitt nú Danmark. Og tær fáar øsemlur, ið vóru, kundu saktans verið avgjörðar í einum viðkaður gerðarætti.

Undraðist

Útvarpið hevði somuleiðis eina samrøðu við Kristian Magnussen, landsstýrismann í arbeðaramálum, og hann var meiri at kalla ovfarin av, at uppskotið var lagt fram.

Hann undraðist á, at tveir av samgonguteg-

monnum kundu leggja eitt slíkt uppskot fram, uttan at samgongan visti av tí. Somuleiðis undraðist hann á mannagongdina, tí hann metti tað meiri enn lógið, at landsstýrismaðurin í arbeðaramálum var hildin uttanfyri.

– Eitt slíkt uppskot átti bert at verið lagt fram, um partarnir á arbeðsmarknaðinum vóru samdir um tað. Og undir øllum umstøðum átti landsstýrismaðurin í arbeðaramálum verið uppi í viðgerðini av einum slíkum máli, segði Kristian Magnussen við útvarpið.

Viðmerking

Trongsskygni byggir onga framtíð

Vit mugu byrja at hugsa um annað enn endurgjald fyr bankayvirtøkuna, og vit mugu sleppa okkum burtur úr at hugsa um fiskin sum einasta berandi grundarlágið fyr føroyskum búskapi. Møguleikarnir hjá føringum at gera seg galdandi innan IT-menningina eru góðir, tí vit eiga hópin av væl lærdum ungfolki, sum heldur enn fegin vendu nøsina heim eftir eftir lokna útbúgving í útheiminum. Bert at vita sær fisk, bankadiskar og lívlang stórv hjá tí almenna er eingin framtíð. Vit mugu sleppa okkum burtur úr trongsskygdu hugsanini, at vit kunnu menna samfelagið við at hugsa sum við hava gjørt seinastu 50 árin.

Pínligt var tað at vera føringur í Keypmannahavn hin 27. januar tá danska Fólkatíngið umrøddi úrslitið av stóru bankakanningini. Pínligt tí trongsskygni trein meir enn nakað annað fram á skýggjanum tá m.a. Óli Breckmann tók orðið. Um aftur og um aftur sama meldrið um, at danir umroknað til donsk viðurskifti hava snýtt okkum fyr 150 til 200 milliardir. Og pínligt tí, at eingin dani skilir hesa umrokning. Í teirra verð eru 1,5 til 2 milliardir bert 1,5

til 2 milliardir. Lukkutið at eingin var so gløggur at hann fortaldi Óla, at so var samlaða føroyska uttanlandsskuldin ikki 5,5 milliardir, men 550 milliardir. Og so kundi hin snildi eisini fortalt dønnum, at tað vit fáa í blokkstuðli – umroknað til Ólasa tøl – er meiri enn 100 milliardir um árið. Tíbetur var eingin snildur dani staddur í Fólkatínginum júst tá Óli var á pallinum.

Tað Óli Breckmann tók á um var sama sjabbið, sum vit hava hoyrt um aftur og um aftur síðani 1993. Ikki eitt orð um, at vit føringar taka ábyrgdina av at hava koyrt samfelagið út á eggina. Ikki eitt orð um, at vit so sanniliga eisini eru á hugaðir fyr at plaserá ábyrgdina fyr vínaliga skilinum í Føroyum. Ikki eitt orð um, at føroysku bankarnir (tann eini hálvanskur) høvdu pøst so nógvan pening inn í samfelagið, at grundarlágið kundi ikki halda. Tað mátti rapa. Ikki tí, eg hevði heldur ikki væntað mæ, at føroysku politikararnir fóru at skopa fyr egnum durum. Tað eru áleið somu menn sum sita í landsstýri og lögtingi í dag, sum vóru oddamenn fyr ørskapinum og valdsmissnýts-

uni sum koyrdi samfelagið um koll.

Tað skal meiri enn fiskur til

Og tað sæst á øllum brøgdum, at hesir menn einki hava lært. Lantiðarættanir eru fremmandorð fyr teimum og hvussu eg lesi bløðini ella lurti eftir nærvarpi, so siggi ella hoyri eg einki um langtíðarættanir fyr føroyska búskapi. Meginparturin av tíðindunum vit fáa heimafrá snýgva seg um hvussu nógvan fisk bátarnir í Oyndarfirði hava landað og hvør lögtingsmaður hevur sagt at ein annar lögtingsmaður hevur sagt okkurt, sum ikki skuldi verið sagt. Álvartos: Við hvørjum ætla vit at byggja samfelagið? Við hvørjum ætla vit at gera okkum meiri óheftar av dønnum? Ætla vit framvegis at lata fiskin vera berandi grundarlágið? Hava vit einki lært av at hvørja ferð ein hørd ódn rakar landið, so hvørur stórv partur av fiskinum í nøkur ár. Soleiðis hevur tað verið líka síðani onglendingar og hálendingar byrjaðu at fiska undir Føroyum.

Nú má og skal tíðin vera komin til, at vit byrja at byggja framfyr. Vit kunnu ikki dúva uppá, at vit helst fáa endurgjald frá dønnum, tí teir eru als ikki sinnaðir at gjalda okkum annað enn eina symbolska upphædd. Vit mugu víðari. Vit mugu av álvara byrja at hugsa um, hvussu vit føringar – eisini vit sum útbúgva okkum niðri – skulu byggja eitt samfelag, sum í allar mátar er kappingarført við umheimin. Vit mugu eisini hugsa um at byggja eitt samfelag sum kann draga tey heimaftur, sum fáa sær munagóðar útbúgvingar í útlandum. Tað eru alt ov mong sum ikki týma heimaftur til eitt samfelag, sum ikki hevur stórt annað at bjóða enn fisk, ein bankadisk ella eitt lívlangt starv hjá tí almenna. Útheimurin broytist við rúkandi ferð, og áðrenn vit vita av, er Internetið vordid eins týðningarmikið og tað evropeiska veganetið.

IT-heimurin bíðar

Og júst hetta Internetið – og ikki at gloyma, IT-menningin sum heild, burdi verið ein opin vegur hjá føringum at lagt sína orku í. Vit eiga hópin av góðum og gløgum ungfolki við góðari útbúgving, sum megnar at skapa nýggjar loysnir innan IT-heimin. Vit kunnu ikki aftur fara at droyma um at skula kappast við útheim-in á økjum sum krevja, at vit skulu innflyta hópin av dýrum rávörum,

sum kanska ikki koma til tíðina tí veð-ríð er vánaligt, tí skipasambandið ikki heldur tíðarættanir o.s.fr. Tí er IT-menningin ein góð loysn. Bíligar rá-vörur, sum eru lættar og skjótar at flyta. Og sjálvandi ber eisini til at hugsa sær, at føringar sjálvir kunnu framleiða nakað av (hardware)tilfarinum sjálvir. Men software: program, Internetloysnir, heimasíðurfram-leiðsla, undirvísingartilfar á bæði CD-Rom, video, á Internetinum o.s.fr. er sanniliga framleiðsla, har føringar kunnu kappast við útheimin. Men vit mugu gevast við at hugsa til og frá okkara egna nalva og so ikki longur. Vit mugu sannføra politikarar okkara um, at tað er Føroyum at frama at seta telefongjaldið niður og ikki sum nú, lata tað vera størstu forðingina fyr, at vit kunnu kappast. Hugsið tykkum, her í Keypmannahavn kostar tað heilt niður í 8 oyri um minuttin at vera á Internetinum.

Sjálvandi havi eg ikki her og nú ætlað mæ, at koma rennandi við øllum loysnum uppá alt. Eg havi fyrst og fremst í hyggju at eggið føringum til at hugsa um annað og meiri enn bankakanningina. Hana leggja danir í veruleikanum so lítið í, at tá atkvøðast skal um nýggja ES-sáttmálan, gloyma teir alt um Føroyar og føringar. Teir fara neyvan av álvara at hugsa um okkum aftur fyr enn olja er funnin í undirgrundini. men tá koma teir aftur við »fynd og klem«, tí eg ivist ikki eina løtu í, at veruliga orsøkin fyr, at danir eru so altrair at loysa bankagøluna so »smertefrit« sum gjørligt er, at bæði teir sjálvir og ES vilja hava føroysku oljuna. Oljan í stórum parti av Norðsjónum er uppi um eini 20 ár, og ES fer at mangla olju áðrastaðni frá um somu tíð. Annar logikkur er – soleiðis hugsi eg – ikki í hesum. Men pening skulu vit ikki vænta at fáa stórvægis av. Ein olmussu fáa vit helst so Danmark kann standa seg væl við londini uttanum, ikki minst tey lond, sum Danmark roynir at sannføra um, at teir eru »heimsins moralska samvitska«.

Fegin var eg um hesi orð míni kundu sett ferð á eitt konstruktivt orðaskifti um framtíðina. Og enn fegnari var eg um føringar fóru at hugsa um berandi inntøkukeldur, sum ikki lukta av fiski. Og allarmest fegin var eg um føringar lærdu seg at hugsa um figgiarvídurskifti uttan blokkstuðul og endurgjald fyr bankayvirtøkuna.

Keypmannahavn
27. januar 1998

Jón Ellendersen

Óli Jacobsen, formaður FF's:

Skeiv mannagongd

– Eg eri prinsippielt fyr einum arbeiðsrætti, men hetta er neyvan rætti hátturin at seta ein slíkan á stovn, sigur Óli Jacobsen

LEO POULSEN

Óli Jacobsen, formaður Føroya Fiskimannafelags og eisini limur av samgonguni, sigur í eini stuttari viðmerking við Sosialin, at hann er fyr, at arbeiðsrættur verður settur á stovn, men hann heldur kortini ikki hetta vera rætta leiðin at ganga. Hann gevur eisini Kristiani Magnussen, landsstýrismanni í arbeðaramálum rætt, tá hesin sigur, at um málið kanska ikki beinleiðis eigur at koma frá landsstýrismanninum, so eigur hann í øllum førum at vera við í viðgerðini.

Av tí sama væntar Óli Jacobsen ikki, at málið kemur so ógvuliga langt víðari enn til tingið í hesum umfari. Óli Jacobsen visir á, at fyri nøkrum árum síðani var

ein nevnd sett at arbeða júst við hesum málinum, og í hesari nevnd vóru umboð fyr allar parta á arbeðsmarknaðinum. Av ymsum orsökum steðgaði arbeðið hjá hesari nevnd tó upp, og meiri spurdist ikki burturúr.

Allir partar við

Formaður FF's heldur, at tað hevði verið eitt gott hugskot at tikið arbeðið hjá hesari nevndini upp aftur, so partarnir á arbeðsmarknaðinum sjálvir kundu verið við til at útárbeitt reglugerðir og rætningslinjur hjá einum arbeiðsrætti.

Óli Jacobsen væntar, at verður ikki gjørt á henda hátt, verður eisini sera trupult at fáa ein arbeiðsrætt yvirhøvur, og ógjørligt at fáa ein, ið allir partar kunnu taka undir við.

